

D. Fonologiske oplysninger

D.1 Fonologi-sekvenser

Hvert tegn beskrives som en eller flere "sekvenser" der hver rummer oplysninger om håndform, orientering, bevægelse m.v.

De fleste tegn vil kunne beskrives som en enkelt sekvens.

Tegn med flere sekvenser er:

- **Sammensætninger**, fx DRONNING og MADPAKKE
Ny sekvens udfyldes fuldstændigt for hvert led, som var det et selvstændigt tegn, *dvs. altid med oplysninger om tegntype, håndform osv.*
- **Tegn med "avancerede" bevægelser**, fx DIAKONISSE.
I den nye sekvens anføres kun den fortsatte bevægelse.
- **"Lange" tegn hvor håndform eller orientering ændres**, mens de øvrige træk er som før (f.eks. EVA (HA-stavet)).
I den nye sekvens anføres kun den ændrede håndform/orientering.
- **Tegn af typen "frit 2-håndstegn"**, fx DONKRAFT
Ny sekvens udfyldes fuldstændigt, med oplysninger om hånd2. *Oplysningerne indtastes i sekvensens felter vedr. hånd1.*
Der udfyldes altså for disse tegn én sekvens der beskriver højre hånd, én der beskriver venstre.
Det er p.t. kun muligt at beskrive 1 sekvens pr. hånd for denne tegntype.

D.2 Tegntype

I fonologibeskrivelsen bruges begrebet "tegntype". Valget af tegntype afgør hvilke felter der skal udfyldes. For nogle typer af 2-håndstegn er tegntypen og oplysningerne om Hånd1 således nok til også at beskrive Hånd2.

Tegntyperne er ordnet hierarkisk med den "snævest" definerede som nr. 1.

Der skal vælges det lavest mulige nummer.

Tegntypen er anført på sekvens-niveau, dvs. der skal vælges tegntype for hver sekvens. Et tegn kan altså godt have to sekvenser med hver sin tegntype.

1. 1-håndstegn

Tegn hvor kun H1 indgår. Artikulationsstedet er det neutrale rum eller et sted på kroppen (på armen: til og med underarm).
Oplysninger udfyldes kun for H1

2. 1-håndstegn med artikulationssted på H2

Som 1-håndstegn, men med artikulationssted på hånd eller fingre (fra og med håndled).
Oplysninger udfyldes både for H1 og H2.

3. 2-hånd parallel

Tegn hvor hænderne følges ad, uanset hvilken bane de følger, f.eks. BARN/BABY, SEPTEMBER/EFTERÅR og ALTERGANG (jf. 2-hånd spejlsymmetrisk).
Oplysninger udfyldes både for H1 og H2, dog kun for H1, hvis der er tale om spejlsymmetriske tegn der ikke har højre/venstre-bevægelser, f.eks. SAMME.

4. 2-hånd spejlsymmetrisk

Tegn hvor hænderne følges ad op/ned og frem/ind, men spejles højre/venstre, f.eks. FIGUR, TOM.

Oplysninger udfyldes kun for H1.

OBS: Hvis der ikke er højre/venstre-bevægelse, f.eks. SAMME, vælges typen "2-hånd parallel" (kun med oplysninger om H1).

5. 2-hånd punktsymmetrisk

Tegn hvor hænderne spejles både op/ned, frem/ind og højre/venstre, f.eks. TEGN, KOMMUNIKERE.

Oplysninger udfyldes kun for H1.

6. 2-hånd frit

Tegn hvor H1 og H2 har forskellige artikulationssteder (og evt. forskellig håndform, orientering og bevægelse), f.eks. ILL, JØRGEN og DONKRAFT
OBS find bedre/andre eks.!!

Der udfyldes obligatorisk 2 på hinanden følgende sekvenser, den første for H1, den anden for H2. For begge sekvenser gives tegntypen "2-oplysninger om håndform m.v. udfyldes som om der var tale om et 1-håndstegn, dvs. for H1.

Oplysninger udfyldes kun for H1.

D.3 Fonologi-data

For hver sekvens angives:

D.3.1. Sekvensnummer

Løbenr. for henvisningen (1 hvis der kun er en).

Skal altid udfyldes.

D.3.2. Tegntype

Se ovenfor, afsnit D.2

 Tegntype

4.1

D.3.3. Håndform

4.2

Der kan angives op til 3 håndformer for hver sekvens:

- **Håndform, Hånd 1, udgangsposition**

Angivelse af håndform for H1 i startstillingen.

Udfyldes altid, dog ikke i en sekvens der kun rummer oplysninger om fortsat bevægelse.

For symmetriske og parallelle 2-håndstegn hvor der ikke gives oplysninger om H2s håndform, gælder denne angivelse også H2.

For frie 2-håndstegn angives (i 2. sekvens) H2's håndform i dette felt.

Inventar, se liste nedenfor.

- **Håndform, Hånd 2, udgangsposition**

Angivelse af håndform for H2 i startstillingen.

Udfyldes for 1-håndstegn med artikulationssted på H2 og for 2-håndstegn hvor H1 og H2 har forskellige håndformer.

Inventar, se liste nedenfor.

- **Håndform, Hånd 1, slutstilling**

Angivelse af håndform for H1 i slutstillingen.

Udfyldes kun, hvis håndformen er ændret i forhold til startstillingen.

For symmetriske og parallelle 2-håndstegn hvor der ikke gives oplysninger om H2s håndform, gælder denne angivelse også H2.

Inventar, se liste:

Håndformer

D.3.4. Orientering

4.3

Orientering angives vha. 2 retninger:

Den retning fingrene peger, hvis de strækkes ud.

Inventar: **Orientering, fingre**

Den retning håndfladen vender.

Inventar: **Orientering, håndflade**

Der er plads til tre orienteringsangivelser for hver sekvens:

- **Orientering, Hånd 1, udgangsposition**

Angivelse af orientering for H1 i startstillingen.

Udfyldes altid, dog ikke i en sekvens der kun rummer oplysninger om fortsat bevægelse.

For symmetriske og parallelle 2-håndstegn hvor der ikke gives oplysninger om H2s håndform, gælder denne angivelse også H2, hvis orientering kan beregnes ud fra tegntypen og H1s orientering.

For frie 2-håndstegn angives (i 2. sekvens) H2's orientering i dette felt.

Inventar, se liste nedenfor.

- **Orientering, Hånd 2, udgangsposition**

Angivelse af orientering for H2 i startstillingen.

Udfyldes for 1-håndstegn med artikulationssted på H2 og for 2-håndstegn hvor H1 og H2 har forskellige håndformer.

Inventar, se liste nedenfor.

- **Orientering, Hånd 1, slutstilling**

Angivelse af orientering for H1 i slutstillingen.

Udfyldes kun hvis orienteringen er ændret i forhold til startstillingen.

Hvis den ene af retningerne (fingerorientering eller håndfladeorientering) er uændret i slutstillingen, udfyldes kun ny orientering for den retning der ændres.

For symmetriske og parallelle 2-håndstegn hvor der ikke gives oplysninger om H2, gælder angivelsen også H2, hvis orientering kan beregnes ud fra tegntypen og H1s orientering.

D.3.5. Artikulationssted

4.5

Der er plads til tre artikulationssteder for hver sekvens:

- **Artikulationssted for hånd 1**

Hvis der kun er ét artikulationssted angives det her.

Hvis der er både start- og slut artikulationssted (og bevægelse), angives startartikulationsstedet her.

Udfyldes altid, dog ikke i en sekvens der kun rummer oplysninger om fortsat bevægelse.

For symmetriske og parallelle 2-håndstegn hvor der ikke gives oplysninger om H2s håndform, gælder denne angivelse også H2, hvis artikulationssted kan

beregnes ud fra H1s artikulationssted.

For frie 2-håndstegn angives (i 2. sekvens) H2's artikulationssted i dette felt. Inventar, se liste nedenfor.

- **Artikulationssted, Hånd 2**

Udgår muligvis

Artikulationssted, Hånd 1, slutstilling

Angivelse af artikulationssted for H1 i slutstillingen.

Udfyldes kun hvis artikulationsstedet er ændret i forhold til startstillingens artikulationssted, og betragtes som en signifikant del af tegnet, fx som i SPANIEN.

For symmetriske og parallelle 2-håndstegn hvor der ikke gives oplysninger om H2, gælder angivelsen også H2, hvis artikulationssted kan beregnes ud fra H1s artikulationssted.

Inventar, se liste: **Artikulationssted**

Hvis der er tale om artikulationssted på eller imellem H2s fingre, angives desuden:

Fingernr. på hånd2

Angivelse af finger eller mellemrum på H2 der fungerer som artikulationssted. Backslash angiver mellemrum mellem to fingre.

Inventar: **Finger på H2**

D.3.6. Bevægelse, retning

En evt. bevægelses retning kan angives på 3 niveauer

Hovedretning

Hovedbevægelsen kan være lige (evt. med indlejret bue- eller zigzagbevægelse), eller cirkulær/roterende.

 Retning

4.6.1

Eks.: MÅNED (lige ned-bevægelse)

Eks.: LAND (lige højre-bevægelse med indlejret bue-frem-bevægelse)

Eks.: EVIGHED (roterende bevægelse, ind-frem medurs)

Overlejret retning

Overlejret bevægelse udfyldes hvis hovedbevægelsen gentages i en større, overordnet bevægelse.

 Overlejret retning

4.6.3

Eks.: RADIATOR (gentagen ned-bevægelse i en overlejret højre-bevægelse)

- **Indlejret bevægelse**

Indlejlrede bevægelser er bue- og zigzag-bevægelser. Forekommer altid

 Indlejret bevægelse

4.6.2

Overgangsbevægelser mellem to artikulationssteder, som fx fra isse til bryst i DRONNING, beskrives ikke.

D.3.7. Bevægelsesart

Angivelse af bevægelse på "hånd-niveau", med eller uden anden bevægelse. Inventaret er:

- spillende fingre
- gnide tommel
- twist
- vink

 Bevægelsesart

4.6.4

D.3.8. Kontakt

4.6.5 Kontakt angives vha. to felter:

Kontakt

Angivelse af formen for evt. kontakt til artikulationsstedet.

 Kontakt

Kontaktudstrækning

Angivelse af hvornår under tegnets udførelse der er kontakt til artikulationsstedet.

 Kontaktudstrækning

D.3.9. Gentagelse

Ja/nej-felt der markeres med hak hvis sekvensen skal gentages.

 Gentagelse

4.6.7

D.3.10. Skift mellem hånd 1 og hånd 2

Ja/nej-felt der markeres med hak hvis sekvensen med den oprindeligt aktive hånd som passiv.

 Skift mellem H1 og H2

4.6.9

D.3.11. Distinkt stop

Ja/nej-felt der markeres med hak hvis sekvensens hovedbevægelse skal udføres med distinkt stop

 Distinkt stop

4.6.8

D.3.12. Relation

Angivelse af hændernes indbyrdes placering i 2-håndstegn. Beskriver hvor H1 er i forhold til H2

 Relation

4.7

D.3.13. Bundet H1

Angivelse af om tegnet obligatorisk skal udføres med en bestemt hånd som Hånd1

 Bundet H1

4.8

D.3.14. 3D-spejlet startposition

Ja/nej-felt der for symmetriske 2-håndstegn markeres med hak, hvis fingerorienteringen for de to hænder i sekvensens udgangsposition er hhv. op og ned, eller frem og ind.

4.8

D.3.15. Supplerende udtalevejledning

Ekstra oplysning der tilføjes den automatisk dannede udtalevejledning. Kan udfyldes som supplerende forklaring, f.eks. ved stærkt ikoniske tegn som BANAN, hvor den genererede vejledning kan virke for teoretisk/teknisk.

Hvis oplysningen vedrører en bestemt sekvens, indsættes den dér – ellers i sekvens nr. 1. Valgfrit.

4.8

D.3.16. Bemærkning

Intern bemærkning vedr. særlige forhold der gælder den pågældende udtalesekvens, fx tvivl om det valgte element.

Hvis bemærkningen vedrører tegnet som helhed, indsættes den i sekvens nr. 1. Valgfrit.

4.8